

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Функционалдық сауаттылық

ЖАРИЯЛАНДЫ
13.09.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/163438/

Функционалдық сауаттылық – адамның әлеуметтік және кәсіби өмірінде толыққанды өмір сүруі үшін қажетті білім мен дағдыларды қолдана алу қабілеті. Бұл ұғым қазіргі қоғамның сұраныстарына сәйкес туындаған және жеке тұлғаның күнделікті өмірінде кездесетін нақты мәселелерді шешу үшін алған білімдерін қолдануын білдіреді.

Функционалдық сауаттылықтың мәні – адамның тек білімді меңгеріп қана қоймай, оны практикалық өмірде тиімді қолдануы. Мектептегі және жоғары оқу орындарындағы білім беру жүйесі адамды осындай сауаттылыққа дайындауы қажет, себебі қазіргі жаһандық экономиканың талаптары мен технологиялық прогресс әрбір адамға белгілі бір қабілеттерді меңгеруді талап етеді.

Функционалдық сауаттылықтың негізгі аспектілері:**1. Тілдік сауаттылық (оқу және жазу):**

- Бұл сауаттылықтың ең негізгі түрі. Оған оқи білу, жазу, мәтіндерді түсініп, дұрыс және мақсатқа сай қолдана алу кіреді. Оқу мен жазудың деңгейі тек қарапайым мәтіндермен шектелмей, ғылыми және күрделі мәтіндерді түсіне алуды да қамтиды.

2. Математикалық сауаттылық:

- Адамның сандық және математикалық мәселелерді шешу қабілеті. Бұл тек арифметика ғана емес, логикалық ойлау, сандық деректерді талдау, диаграммалар мен графиктерді түсіну, проблемаларды сандық түрде шешу дағдыларын да қамтиды.

3. Ақпараттық сауаттылық:

- Ақпараттық сауаттылық заманауи қоғамда өте маңызды, себебі адамдар күн сайын үлкен көлемдегі ақпаратты қабылдайды. Бұл дағды ақпаратты іздеу, оны талдау, жалған және шынайы ақпаратты ажырата білу, дереккөздерді бағалай алу қабілетін білдіреді. Бұл сауаттылық сонымен бірге цифрлық технологияларды қолданумен де тығыз байланысты.

4. Қаржылық сауаттылық:

- Ақшаны дұрыс басқару дағдылары: жеке бюджет құру, шығындар мен табыстарды есепке алу, несиелер, инвестициялар, салықтар, зейнетақы қорлары, сақтандырулар туралы түсінік және оларды басқару қабілеттері. Қаржылық сауаттылық адамның қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз етіп, қаржылық шешімдерді дұрыс қабылдауына мүмкіндік береді.

5. Ғылыми сауаттылық:

- Адамның қоршаған ортаны, табиғат заңдылықтарын түсінуі және ғылыми көзқарастарды күнделікті өмірде қолдана білуі. Бұл ойлау мен шешім қабылдауда фактілер мен дәлелдерге сүйену қабілетін де қамтиды.

6. Денсаулық және өмірлік дағдыларға қатысты сауаттылық:

- Бұл адамның денсаулықты сақтау, дұрыс тамақтану, гигиеналық талаптарды орындау, физикалық белсенділік сияқты аспектілер туралы білімін пайдалана білуі. Сондай-ақ өмірлік дағдыларға адамның стрессті басқару, эмоционалдық интеллект, уақытты басқару және күнделікті өмірде кездесетін проблемаларды шешу қабілеті де кіреді.

7. Экологиялық сауаттылық:

- Қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарау, табиғатқа зиян тигізбеу және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану дағдылары. Бұл сауаттылық адамды экологиялық мәселелерді шешуге белсенді қатысуға және табиғатты қорғауға бағыттайды.

Функционалдық сауаттылықтың маңызы:

- **Әлеуметтік және экономикалық даму:** Функционалды сауаттылық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді, себебі ол жоғары сапалы жұмыс күші мен зияткерлік әлеуетті қалыптастырады.
- **Қоғамда белсенді азаматтық ұстаным:** Сауатты адам қоғамда болып жатқан өзгерістерді түсініп, белсенді қатысады, демократиялық процестерге атсалысады.
- **Өмір сапасын жақсарту:** Қажетті білім мен дағдылар адамның күнделікті өмірін жақсартып, оған жақсы мүмкіндіктер ашады.

Функционалдық сауаттылық адам өмірінің барлық салаларына әсер етеді. Сондықтан оны дамыту және қолдау әрбір мемлекеттің негізгі мақсаттарының бірі болып табылады.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.